

CEZAR PETRESCU

*FRAM,
URSUL POLAR*

ILUSTRAȚII DE N. N. TONITZA

Editura MondoRo
București

CUPRINS

I	O REPREZENTAȚIE DE ADIO LA CIRCUL STRUȚCHI	/ 5
II	FRAM FACE NAZURI	/ 17
III	DUPĂ CE A PLECAT CIRCUL	/ 34
IV	ÎN ARCA LUI NOE	/ 47
V	FRAM S-A NĂSCUT DEPARTE, ÎN GHEȚURILE POLARE	/ 56
VI	OMUL, CÂINELE ȘI PUȘCA	/ 68
VII	„NUMELE TĂU VA FI FRAM”	/ 82
VIII	ÎNDĂRĂȚ, SPRE OCEANUL POLAR	/ 93
IX	ÎN OSTROVUL PUSTIU DE LA CAPĂȚUL PĂMÂNTULUI	/ 109
X	CEA DINTĂI ÎNTÂLNIRE	/ 120

XI BUFONUL OCEANULUI POLAR/ 137

**XII UN PRIETEN MIC,
ÎN NOAPTEA POLARĂ/ 153**

**XIII FRAM SE LEAPĂDĂ SINGUR
DE MICUL LUI PRIETEN/ 169**

XIV NANUC/ 191

SFÂRȘITUL/ 214

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

PETRESCU, CEZAR

Fram, ursul polar / Cezar Petrescu. - București :
MondoRo, 2010

ISBN 978-973-1973-18-0

821.135.1-93-31

Redactor: *Mihaela Răducanu*

Coperta: *Daniel Țuțunel*

I

O REPREZENTAȚIE DE ADIO LA CIRCUL STRUȚCHI

Tigrii intrau în arenă unul câte unul.

Pasul lor era mlădios pe nisip. Moale, catifelat, fără zgomot.

Nu ridicau nici în dreapta, nici în stânga ochii lor mari, galbeni, ca de sticlă.

După gratii, mulțimea din staluri privea cu răsuflarea înfiorată de teamă și plăcere.

Dar, pentru tigrii de Bengal nu se afla pe lume această mulțime. Nu merita nicio privire. Pentru

dânșii, acum, o singură făptură omenească era. Femeia din mijlocul arenei, înfășurată în rochia cu solzi aurii și cu pietre sclipitoare.

Ochii ei luceau tot așa de arzători ca ochii tigrilor. Numai că ochii verzi ai femeii erau poruncitori și neîndurători; pe când în ochii fiarelor se citea o mare supunere și istovire.

Privirile lor se căutau, se așteptau, se întâlneau.

Era destul atât ca să se înțeleagă.

Ochii femeii străpungeau: ochii fiarelor coborau în pământ. În mâna întinsă se legăna un bici cu canaf de mătase. Vârful biciului arăta locul fiecăruia:

— Tu aici!.. Tu dincoace!.. Tu dincolo!

Iar tigrii își luau locul știut, fără împotrivire, înaintând cu pașii lor de gumă, balansându-și cozile grele și lungi.

Șase mingi uriașe de lemn, deoparte. Șase de cealaltă parte.

Tigrul pipăia cu laba rotundul lemnului. Se înălța cu o zvâcnire ușoară și lină. Se așeza ca o pisică pe vârful unui stâlp de poartă. Pe urmă aștepta rândul celorlalți. Căscă. Își zburlea mustățile țepoase: arăta cerul gurii și colții.

În inima privitorilor tremura un fior. În mintea lor stăruia mereu un gând. Toți știau că într-o singură clipă, dinții aceia tăioși și puternici, labele cu gheare de fier, ar putea sfâșia, ca pe-un pui de vrabie, femeia cu rochia de solzi aurii și de pietre. Dar *Miss Elian*

surădea. Așa o chema. *Miss Elian* surădea nepăsătoare. În mijlocul sălbăticiunilor, se afla singură. Fără nicio armă. Numai cu un bici cu șfichiu de mătase și cu privirea ei. Numai cu atât prefăcea doisprezece tigri cruzi de Bengal în douăsprezece pisici blânde și ascultătoare.

— Toată puterea îmblânzitorilor e în ochi! vorbi un domn bătrân din lojă, chiar în fața gratiilor, către nepoțica de alături. Dacă privirea slăbește o singură dată, dacă tigrii simt că dresorul se gândește în altă parte sau că îl prinde frica, atunci toți se năpustesc și...

— Eu mă tem. Nu vreau să vorbești așa... Mă tem! șopti copila strângându-se de brațul bunicului.

— Sssst! Liniște...

Toți au tăcut. Copila cu paltonașul alb de blană și cu buclele bălane s-a încleștat mai strâns lângă domnul bătrân. Își aude ticăitul mărunț al inimii.

Cei doisprezece tigri de Bengal, așezați pe mingile de lemn, așteptau acum porunca din ochii femeii.

De sus, din vârful cortului de pânză, lumina electrică se revărsa orbitoare. Două mii de oameni, înghesuiți cot la cot, nu se clinteau, împietriți. Era o mulțime foarte amestecată. Săraci și bogați, bătrâni și femei, părinți și copii, slugi și stăpâni. Li despărteau numai rândurile de bănci și prețul билетelor. Unii sus, în picioare, la galerie; alții jos de tot, de jur împrejurul gratiilor, pe fotoliile îmbrăcate cu pluș roșu. Toți uitaseră de grijile de acasă; necazurile și mulțumirile

lor mărunte de toată ziua. Copiii nu se mai gândeau la lecții și la bomboanele de ciocolată; la caii de lemn, la păpușile care dau ochii peste cap și au o muzicuță în piept. Bătrânii nu se mai gândeau la boală și la pensie; săracii, la pâinea care s-a scumpit și bogații la automobilele care-i așteptau afară.

Toți au uitat tot.

Nu-i mai deosebește nimic unul de altul. Acum privesc ca unul și un singur om. Pe stradă se temeau de lătratul neașteptat al unui câțel cu coada îmbârligată. Acasă, tresăreau noaptea speriați când trosnea o mobilă sau când se iveau de sub dulap un șoricel cu ochii de mărgelă negre. Aici luau parte la ceva minunat și rar. Douăsprezece fiare sălbatice, împlânzindu-se și ascultând de privirea unei femei, de pocnetul unui bici de mătase.

Nu se mai auzi niciun fâșâit de program, niciun glas, niciun scârțâit de scaun, nicio tuse.

„Miss Elian prezintă pentru ultima oară cei doisprezece tigri de Bengal”.

Așa spunea programul.

Era reprezentația din urmă.

Mâine, ciroul își va strânge cortul. Toate animalele vor pleca în trenul cu vagoane albe, în alte orașe ale lumii. Poate nu se vor mai întoarce niciodată. Va rămâne în urma lor un loc gol, urât și trist.

Oamenii se vor împrăști la grijile cele posomorate. Copiii, la lecții și la animalele fără viață, de lemn

vopsit și de pâslă. Părinții, la necazuri. Slugile, la ocara stăpânilor. Viața are să fie din nou, fără nicio minune; o zi la fel cu ziua cealaltă.

Din nou au să uite că mai sunt pe lume vietăți de-o frumusețe sălbatică și fără seamăn; cu blana de catifea, cu ochii de sticlă, cu saltul arcuit ca piatra zvârlită din praștie. Din nou au să tresară speriați când va lătra într-o curte un câțel cu coada îmbârligată sau când va fugă prin casă un șoricel ca o jucărie cu resort. De aceea s-au mai adunat cu toții, încă odată, să vadă cele două minuni ale ciroului Struțchi:

MISS ELIAN CU CEI 12 TIGRI DE BENGAL

ȘI

FRAM, URSUL ALB

Tigrii așteptau în cerc, pe mingile de lemn.

Femeia, înfășurată în rochia cu solzi aurii și cu pietre sclipitoare, făcu un pas înapoi. Își împinse cu piciorul coada rochiei foșnitoare și rotunji un semn de chemare cu biciul.

În douăsprezece salturi egale și zvelte, tigrii au fost lângă ea. S-au lungit împrejur, cu boturile culcate în pământ. Acum, se părea că în jurul femeii s-a deschis o floare a soarelui uriașă, cu douăsprezece foi portocalii brăzdate cu negru de catifea.

Mâna femeii dezmiardă capetele rotunde, urechile moi, boturile umede.

Îi alintă. Era mulțumită. Fetița din lojă se gândi că pe dânsa, acasă, n-o ascultă nici Pufuleț, pisoii care a zgâriat-o pe nas.

Miss Elian a ridicat brațele, cu un semn de eliberare. Pe urmă a pocnit din bici. Tigrii s-au prelins cu pași de gumă la locul lor și așteaptă neclintii pe mingile de lemn. Femeia în rochia cu solzi aurii și cu pietre sclipitoare, a ridicat un cerc de hârtie; a aprins altul pe un picior de fier.

Alt pocnet de bici.

Unul câte unul, tigrii se desprind de pe mingile lucioase și, cu un salt prelung trec prin cercul de hârtie, abia ating pământul și se mai avântă o dată lin și întins, prin cercul celălalt, de foc. Dar cel mai îndărătnic și mai tânăr a ocolit scurt. A încercat să se strecoare pe sub cercul aprins. Se preface că n-a priceput. Se așază la locul lui, pe mingea de lemn și cască lung, leneș, plictisit.

— E Rajah! Îl cheamă Rajah! șopti copila. Îl cunosc eu de la reprezentația de duminica trecută. E cel mai rău.

Femeia cu biciul nici nu l-a strigat pe nume. Nici nu l-a atins cu șfichiul de mătase. Nici n-a bătut mâinile oasă cu vârful pantofului în nisip. L-a privit pătrunzător o singură dată și a înălțat cercul.

Tigrul arată colții rânjind.

— Eu mă tem! Hai să mergem acasă, mă tem! se înfricoșă fetița din lojă, înfigându-și prin haină unghiile mici în brațul bunicului.

— Ssst!

N-avea de ce să se teamă fetița cu ochi albaștri, cu paltonașul alb de blană și cu părul cârlionțat sub căciulița de hermină.

Privirea verde a îmblânzitoarei a fost și de această dată mai puternică decât îndărătnicia tigrului tânăr și dârz. Rajah a plecat botul în pământ. A coborât cu pași mlădioși de pe mingea de lemn. Și-a încordat mușchii sub blana catifelată și a săgetat din două salturi, dincolo de cele două cercuri. Pe urmă s-a așezat cuminte la loc. Ochii lui cereau, pocăiți, iertare. Știa ce-l așteaptă.

Îndată ce se va întoarce în cușca lui, răsplata are să-i fie câteva lovituri ascuțite peste bot, cu un alt bici, dureros, de curea. Iar la ceasul hranei, în loc de porția de carne crudă, o găleată de apă. Pedepsa o cunoștea. După cum cunoștea și cealaltă înfățișare a femeii cu rochia de solzi aurii și cu pietre scânteietoare. Așa cum nu o văzuse nimeni din toată mulțimea adunată în loje, în staluri și în galerii. Atunci, Miss Elian își leapădă haina sclipitoare de reprezentație. E îmbrăcată într-o tunică veche de piele, cu o fustă scurtă și plină de pete. Nu mai surâde fermecător, împărțind sărutări cu vârful degetelor când publicul aplaudă de se cutremură ciroul. Atunci apucă biciul de curea cu vârful de plumb și drugul de fier ascuțit. Țipă cu glas răgușit, lovește și împunge.

Acestea se petrec acolo, în cuștile lor ascunse, după ce pleacă mulțimea și după ce luminile se sting.

Mai știe Rajah, tigru cel tânăr și neastâmpărat, că acum un semn al biciului are să-l cheme în mijlocul arenei.

Măinile femeii au să-i deschidă gura. Pe urmă are să-și așeze capul cu păr ondulat între dinții lui, fiindcă el are faima că e cel mai nesupus și mai crud; iar Miss Elian vrea să arate că nu are nicio teamă, nici una. Așa face de trei seri în șir. Ce-ar fi atunci să strângă puțin, numai puțin, dinții? Ar trosni oasele ca o coajă de ou. Așa cum trosneau coastele antilopelor când, în viața lui liberă din codrii de la celălalt capăt al lumii, sărea din ascunzișuri să-și sugrume prada.

Rajah câscă pe mingea lui de lemn.

Știa că aceasta n-are s-o facă niciodată. E în puterea oamenilor acum. Iar privirea verzuie și arzătoare, îi nimicește orice încercare de împotrivire. E tot așa de netrebnic ca maimuțele cele urâte și slugarnice, care se milogesc în cușca menajeriei să capete alune americane și mandarine.

Tigru lăsă pleoapele pe ochii sticloși, cu lumina îngustă și oblică, așa cum sunt ochii pisicilor la amiază. Nu mai vedea acum nici pe Miss Elian, nici mulțimea de jur împrejurul grătilor. Vedea, ceea ce trăiește el întotdeauna când închide pleoapele.

O pădure cu frunzele late, cu desigur nepătrunse, cu liane spânzurând până în pământ. Acolo e

zbor de păsări cu pene de toate culorile curcubeului. Păuni care trec cu foșnet mățâsos. Pasări mici ca insectele și fluturi mari ca pasările. Se leagănă dintr-un copac o creangă sau un șarpe? Este acolo o margine de apă cu tufe de bambus. Cât de bine cunoaște locul acela! Acolo pândeau pitulat, la adăpătarea antilopelor. Aștepta un ceas, două; aștepta până noaptea târziu. Își schimba locul după vânt, ca să nu ducă adierea mirosul lui. Antilopele soseau. Două, trei, câteodată una singură. Privea cu ochii umezi, fricoși, adulmecând văzduhul. Nici nu se auzeau pașii în pământul moale. Pleca botul în unda apei. Tresărea. Ciulea urechile să asculte. Își vâră gura printre frunzele late de lotus. Atunci țâșnea din tufiș, zvârlit ca din arc în cârca antilopei. Nu era nicio zvârcolire, niciun geamăt... Altădată se desfășura însă o luptă de trosneau crengile pădurii și răsunau adâncurile de muget... Odată un bivoli sălbatic... L-a simțit. Îl aștepta. L-a sărit în spinare și bivoliul l-a răsturnat, scuturându-se peste cap, s-a tăvălit cu el să-l strivească, s-a năpustit să-l împungă cu coarnele. O tăcere de moarte s-a întins în toată pădurea. Maimuțele s-au ascuns în scorburi; celelalte sălbăticiuni s-au pitit la pământ. Era o luptă între stăpânii codrului. Numai icniturele lor se auzeau, numai răgetul bivoliului și mugetul lui... A fost el mai tare. Trei zile a vegheat lângă stârv, sfâșiind halcă după halcă. Pe urmă, altădată, lupta cu elefantul care l-a smuls cu trompa să-l zvârle ca pe un sac la

pământ... A fugit elefantul cu trompa ferfenițită, cu un ochi scurs. Până târziu mai răsuna noaptea de pașii lui mânioși, sfărâmând crengile, rupând perdeaua de liane, culcând la pământ tufișurile de bambus... Și cei trei vânători cu sulite, când au încercat să-l înconjoare și au căzut tustrei sub dinții lui!... Carne lor era uscată și sărată. Oasele se rupeau ca bețele... De atunci i s-a dus vestea și a rămas spaima acelor locuri. „Tiranul” – așa îl numeau toți. Tremurau la mugetul lui. Nu se mai încumetau să treacă pe potecile bățătorite. Îi juraseră moartea și tot ei se temeau de moarte. Când mirosea de departe, apropierea unuia, înainta cu răsuflarea așa de ușoară, că nu și-o auzea nici el. Înainta, se oprea, încă un pas... Oasele capului se sfărâmau ușor, ca o coajă de ou... Rămânea întotdeauna el stăpân la ochiul de apă unde se adăpau antilopele... Acolo l-a prins într-o noapte un clește de fier. A încercat să sfarme capcana cu dinții. A umplut pădurea de spaimă și de muget. A vrut să-și smulgă laba, s-o rupă din os. Mai simte și acum când e ploaie și frig, mușcătura adâncă a fierului. Pe urmă s-a întins și a așteptat să moară. Dar, după trei zile, au venit oameni pe jumătate goi, cu sulite și topoare, să-l ridice, sleit de nemâncare și de sete.

Acum e aici.

Despărțit de lume cu gratii de fier.

Tremură la pocnetul unui bici cu canaf de mătase. Pleacă ochii, supus, sub o privire de femeie.

Nicio scăpare nu mai este. Nici una. Maimuțele aruncă în el cu coji de portocale și de banane. Se strâmbă și se scarpină; se agață de gratii când îl poartă în cușca lui pe roțile și îi fac semne urâte cu labele roase în palmă. Numai când mugește, le mai apucă groaza codrilor și se zvârcolesc caraghios, căutând un loc să se ascundă.

Canaful de mătase îi atinse ușor botul.

Era o atingere lină ca o dezmierdare. Dar tigrul știa că e o dojană. Sub blândețea alintării, cunoștea făgăduiala răfuielii de mai târziu, din cușca cu drugul de fier și cu biciul dureros.

Coboși de pe mingea de lemn. Așa cum cerea orânduiala reprezentației.

Mulțimea își stăpânea răsuflarea. Tăcerea era atât de adâncă, încât se auzea departe, afară, duritul tramvaielor și goarnele de automobil.

Cei doisprezece tigri s-au înșirat în cunună, culcați, în mijlocul arenei. Femeia și-a adunat coada rochiei, a zvârlit biciul de mătase. S-a așternut pe spate, în mijlocul lor, cu brațele încrucișate pe piept. Și-a pus capul în gura lui Rajah, deschisă, sprijinindu-și ceafa în colții tari, ca pe un spătar din jilțul dentistului.

Tigrul clipește din ochii mari și galbeni, de sticlă, Puțin, numai puțin de-ar strânge!... Numai puțin!... Dar ochii femeii îl privesc în sus, peste cap. Nu-i vede privirea. O simte. Și nu strânge. Stă așa, nemișcat, cu gura deschisă, ca un tigru împăiat.

Fetița cu bucle bălane își mușcă până la sânge buzele. Zvâcnirile inimii îi sparg pieptul mic. Unii au închis ochii. Alții au astupat urechile să nu audă țipătul. Chiar bunicul fetei, simte mâna tremurând ușor pe mânerul de fildeș al bastonului. El a mai văzut odată un dresor sfâșiat de tigri. Știe că toți sfârșesc așa. Știe că, atunci, fiarele lacome de sânge, din nou sălbătăcite, se reped la gratii, se mușcă între ele și, cu boturile ude de sânge, rânjesc cerând alt sânge.

— Hep!

Dintr-o grațioasă săritură, femeia a fost iarăși în picioare, în mijlocul arenei.

Își scutură părul negru-albăstriu. Își împinge coada foșnitoare a rochiei cu pantoful. Surâde, salută și răspunde ropotului de aplauze, risipind cu palmele sărutul buzelor spre loje, spre staluri, spre galerii.

Sus, pe podiumul de lemn îmbrăcat cu postav roșu, fanfara a început un marș din toate tobele și alăturile, și piculinile, și pistoanele. Triunghiul lovit cu ciocănelul de argint, sună zing-zing, zing-zing, zing-zing!

E un marș cu pas de paradă.

Cei doisprezece tigri de Bengal se întorc spre ieșirea din spate, la cuștile lor.

Pășesc unul câte unul ca niște pisici uriașe și cuminiți.

Își leagănă cozile grele și lungi.

Nu privesc nici în dreapta, nici în stânga, cu ochii lor mari, galbeni, de sticlă.

Pasul e mlădios pe nisip. Moale, catifelat, fără zgomot.

II

FRAM FACE NAZURI

A fost o adevărată seară de despărțire.

Niciodată cirul Struțchi n-a avut un program mai bogat. Gimnaști și echilibriști. Cai și elefanți. Maimuțe și lei. Pantere și câini. Acrobați și clovni. Toți s-au întrecut în curaj și dibăcie, în răbdare și dispreț de moarte, să lase o amintire fără pereche.

Mulțimea a trecut de la spaimă la hohote de râs; de la minunare la bucuria giumbușlucurilor născocite